БАЛАКІРЄВА Вікторія Анатоліївна – докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри педагогічних технологій початкової освіти, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Наукові інтереси: підготовка вчителів початкових класів.

МОВЧАН Валентина Іванівна – кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри початкової освіти Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: підготовка вчителів початкових класів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ZOROCHKINA Tetiana Serhiyivna – Doctor Pedagogical Sciences, Professor, head of the Department of Primary Education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Circle of scientific interests: training of primary school teachers.

BALAKIRIEVA Viktoriia Anatolyivna – Doctor Pedagogical Sciences, Associate Professor, head of the Department of Pedagogical Technologies of Primary Education, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky».

Circle of scientific interests: training of primary school teachers.

MOVCHAN Valentyna Ivanivna – PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Primary Education, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy.

Circle of scientific interests: training of primary school teachers.

Стаття надійшла до редакції 10 липня 2024 р.

УДК 378.018.8:373.3.011.3-051]:[37:001.895-049.7](045)
DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.09.018

КОМАР Ольга Анатоліївна –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
ORCID iD: https://orcid.org/0000-0003-0289-2359
e-mail: komar_olga@ukr.net

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСТОСОВУВАТИ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

КОМАР Ольга Анатоліївна. **ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСТОСОВУВАТИ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті порушується проблема готовності майбутніх учителів початкової школи опанувати і застосовувати у професійно-педагогічній діяльності інноваційні технології. У нашому випадку звертаємося до інтерактивної технології. З'ясовано, що готовність студентів до застосування інтерактивної технології в початковій школі, на нашу думку, складається з трьох основних компонентів: мотиваційно-цільовий, когнітивний, операційний. Готовність студентів до застосування інноваційних (інтерактивної) технологій у початковій школі ми розглядаємо як підсистему системи готовності до професійної діяльності.

Ключові слова*: готовність, учителі початкової школи, інноваційні технології, інтерактивна технологія, професійна діяльність*

KOMAR Olga Anatolyivna. **PREPAREDNESS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO APPLY INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL ACTIVITIES**

The article raises the problem of future primary school teachers' preparedness to master and apply innovative technologies in their professional and pedagogical activities. We can meet the requirements of society to the teacher through innovative technologies.

The author analyzes the main state documents on the problem of innovative training of future primary school teachers in order to identify the development trends of the problem raised.

The article considers the preparedness of students to use innovative technologies in primary school as a result of training for this type of activity and as an integral part of their professional education. This type of preparedness is not only manifested in professional and pedagogical activity, but also is being formed and developed in it.

© Комар О. А., 2024

In our case, innovative technologies include interactive technology. It is interactive technology that provides for communication «on an equal footing» of all participants in the educational process, ensures the development of all positive qualities of the individual and develops the ability to self-develop.

Students' training (theoretical knowledge, its practical application) is a means of forming preparedness for professional activity, which stands as the result and indicator of the quality of education.

We consider the preparedness of students to use innovative (interactive) technologies in primary school as a subsystem of the system of preparedness for professional and pedagogical activity.

***Keywords**: preparedness, primary school teachers, innovative technologies, interactive technology, professional activity.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасній освітній системі проблема якісної інноваційної підготовки фахівців є більш актуальною, ніж будь-коли, оскільки традиційна освіта вже не забезпечує вирішення багатьох питань. Для формування сучасної економіки та суспільних відносин, а також для розвитку соціальних і культурних аспектів суспільства, необхідна лише якісна освіта, яка є запорукою добробуту і процвітання будь-якої країни. Інноваційний підхід до вирішення цієї проблеми супроводжується появою численних ініціатив і нововведень, що в сукупності призводять до значних змін у сфері освіти та трансформації її змісту і якості.

З 2018 року і по нині вчителі початкових класів підвищують свою кваліфікацію за Типовою освітньою програмою для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затверджену наказом МОН України від 15.01.2018 № 36 (далі – Програма). Саме в Програмі означено профіль учителя початкової школи. Профіль, або опис компетентностей, відповідає Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням КМУ від 14.12.2016 № 988.

Серед базових компетентностей вчителя початкової школи найпершою виокремлюється професійно-педагогічна. Це « обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку; здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів початкової школи» [9].

Дослідження І. Беха доводять, що «нове педагогічне мислення, що яскраво проявляє себе в інноваційній навчально-виховній діяльності, як свідчить реальна освітня практика, не є психологічно безболісним процесом для педагогічного співтовариства. У ньому спостерігається явище дії антиінноваційних бар'єрів, які гальмують нову педагогічну орієнтацію і подолання яких виступає професійно важливою задачею. Так, за даними спеціально проведених досліджень, лише 40 % молодих учителів мають високий рівень розвитку здатності долати антиінноваційні бар'єри, а 57 % нечітко виявили таку здатність. Як свідчать дослідницькі результати, 37 % молодих учителів відчувають страх перед можливими труднощами нововведень у своїй професійній діяльності» [1, с. 87–88]. Дієвим способом подолання таких антиінноваційних міркувань є система підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності при навчанні у ЗВО. Важливою ланкою у підготовці студентів є запроваджені за ступеневою системою підготовки предмети «Інноваційні технології навчання» та «Теорія і технології освітньої галузі…(мова, математика, природознавство)» тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз професійно-педагогічної спрямованості, що утворює основу, навколо якої компонуються провідні особистісні властивості, та виступає базовим професійно значимим показником підготовки випускників, можна знайти у наукових працях А. Алексюка, І. Беха, Н. Воскресенської, Н. Максименко, Г. Мешко та ін.

При визначенні специфічної педагогічної діяльності дослідники виділяють сутнісні характеристики і структуру підготовки до цього виду діяльності (В. Бондар, О. Біда, О. Коберник, М. Марусинець, О. Онопрієнко, І. Пальшкова, О. Пєхота, С. Сисоєва, С. Скворцова та ін.). Однією з умов забезпечення ефективності професійно-педагогічної підготовки студентів виступає формування готовності до професійно-педагогічної діяльності, в якій, на наш погляд, повинна бути присутньою і готовність майбутнього вчителя до застосування інтерактивної технології у початковій школі.

У роботах учених (А. Алексюк, І. Богданова, В. Бондар, О. Волошенко, І. Дичківська, І. Зязюн, Н. Кічук, О. Кіяшко, З. Курлянд,

С. Сисоєва, Л. Хомич, В. Чайка, І. Шапошнікова, О. Ярошенко та ін.) переконливо доведено, що «саме стан готовності особистості до виконання професійно-педагогічної діяльності забезпечує не тільки її ефективність, але й можливості подальшого самовдосконалення. Названими вченими виділені такі прояви готовності, як позитивне ставлення до праці вчителя, певний рівень оволодіння педагогічними знаннями, вміннями і навичками, самостійність у розв'язанні педагогічних завдань, розвиток педагогічних здібностей, сформованість моральних рис тощо; розроблені критерії та показники готовності, на основі яких встановлені рівні підготовки випускників до педагогічної діяльності» [6, с. 78].

Тому готовність студентів до застосування інтерактивної технології у початковій школі ми розглядаємо як підсистему системи готовності до професійно-педагогічної діяльності, яка відображає структуру цієї системи.

У пропонованому дослідженні відповідно першої базової компетентності ми розуміємо важливість сучасної професійної підготовки фахівців з початкової освіти. Також ми підтримуємо твердження науковців комплексно вирішувати підготовку вчителів початкової школи, що дозволяє забезпечити неперервність і єдину організацію освітнього процесу на різних ступенях.

Метою статті є розгляд проблеми готовності майбутніх учителів початкової школи застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб зрозуміти, яким чином формується готовність студентів до певного виду професійної педагогічної діяльності звернемось до деяких загальних характеристик студентства як соціальної групи. Дослідники Т. Васютіна, М. Овчинникова, О. Пометун виділяють студентство в окрему соціальну групу у зв'язку з його особливою соціальною функцією – підготовкою до суспільної та професійної діяльності, в нашому випадку – до певного виду професійної педагогічної діяльності, а саме до застосування інтерактивної технології. Саме ця функція забезпечує соціальний розвиток молодої людини – майбутнього вчителя через надбання нею специфічних для професії знань, умінь і навичок, завдяки яким студент готується як підростаюча зміна сучасного вчительства.

Задовольнити вимоги суспільства до вчителя ми маємо можливість через інноваційні технології. У нашому випадку до інноваційних технологій відносимо інтерактивну технологію. Саме інтерактивна технологія передбачає спілкування «на рівних» всіх учасників освітнього процесу, забезпечує розгортання всіх позитивних якостей особистості та розвиває здатність до саморозвитку.

Перед тим, як встановити можливість вдосконалення підготовки вчителів початкової школи, готуючи їх до застосування інноваційних технологій в освітньому процесі початкової школи, необхідно визначити зміст і напрями підготовки (Див. рис. 1).

Рис. 1. Зміст та основні напрями підготовки майбутніх вчителів до застосування інтерактивної технології

В першу чергу ми вирішили провести ретроспективний аналіз проблеми технологічної підготовки майбутнього вчителя початкової школи з метою виявлення позитива і недоліків, тенденції розвитку даної проблеми, що споглядались впродовж певного часу у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці і практиці. Міністерство науки і освіти України, державна служба, проводять відповідну роботу щодо реформування освіти, нормативні ж документи визначають мету і завдання вдосконалення підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивної технології. У Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті [2] звертається увага на те, що до всіх тих, хто навчається, потрібно ставитися не як до пересічного учня чи студента, а як до індивідуальності. У Доктрині освіту визначено як стратегічну основу розвитку особистості, суспільства, нації, держави. У Державній національній програмі ««Освіта»: Україна XXI століття», у Законах України «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту» йдеться про радикальну модернізацію освіти, в основу якої покладено гуманізацію і демократизацію всієї системи освіти, всіх її складових елементів. Всі ці документи ми вважаємо одним із теоретичних принципів підготовки майбутніх учителів до застосування інтерактивної технології в початковій школі.

Ми розглядаємо готовність студентів до застосування інноваційних технологій в початковій школі як результат підготовки до цього виду діяльності і як складову частину їх професійної підготовки до педагогічної діяльності. Цей вид готовності не тільки проявляється у професійно-педагогічній діяльності, але також у ній формується і розвивається.

Готовність студентів до застосування інтерактивної технології в початковій школі, на нашу думку, складається з трьох основних компонентів: мотиваційно-цільовий (ставлення і мета), когнітивний (знання), операційний (уміння і навички). Кожен із перелічених компонентів готовності, окрім загальних для професійно-педагогічної готовності якостей, містить специфічні якості, характерні для організації навчально-пізнавальної діяльності за принципом інтерактивності.

Зміст мотиваційно-цільового компонента відображає спрямованість особистості майбутнього вчителя на вирішення проблеми, пов'язаної з опануванням та застосуванням інтерактивної технології у своїй педагогічній діяльності. Ефективність підготовки студентів до організації навчального процесу за інтерактивною технологією неможлива без усвідомлення ними важливості вирішення цієї проблеми, без розуміння вчителем необхідності врахування індивідуальних особливостей кожного учня, вікових особливостей, створення сприятливих умов для оволодіння, засвоєння та відтворення навчального матеріалу кожним учнем. Мотиваційна складова є істемо утворюючою, навколо якої концентруються когнітивна та операційна складові досліджуваної готовності.

Когнітивний компонент передбачає наявність у студентів знань про сутність та особливості інтерактивних форм і методів, з використанням яких буде відбуватися освітньо-пізнавальна діяльність молодших школярів, про можливі варіанти взаємодії вчитель-учень, учень-вчитель, учень-учень, вчитель-учень-учень-вчитель; стиль інтерактивного спілкування; індивідуальні особливості молодших школярів, їхні здібності, і методику роботи з кожного з предметів початкової школи за інтерактивною технологією.

Слід зазначити, що зміст когнітивного компонента представлений не лише знаннями відповідно до теоретичних питань інтерактивного навчання молодших школярів, але й методичними знаннями про їх практичну реалізацію в навчальному процесі.

Наявність у майбутнього вчителя початкових класів умінь застосовувати у своїй професійній діяльності інтерактивні форми та методи навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів визначається змістом операційного компонента. Наявність цього компонента в структурі готовності студентів до застосування інтерактивної технології в початковій школі дозволяє підвищити професійний потенціал майбутнього вчителя початкових класів, оскільки необхідні уміння та навички застосування інтерактивних форм і методів роботи дозволять ефективніше вирішувати завдання навчання, виховання та розвитку молодших школярів.

Таким чином, готовність студентів до застосування інтерактивної технології в школі I ступеня – це результат спеціальної підготовки, який представляє собою інтегровану освіту особистості майбутнього вчителя початкової школи, що виникає при об'єднанні мотивів, професійних знань, умінь і навичок та педагогічного досвіду, адекватних вимогам відповідного напряму професійної діяльності. Цілісність цієї освіти визначається повноцінним розвитком мотиваційного, когнітивного та операційного компонентів, ядром яких є усвідомлені дії майбутнього вчителя у вирішенні проблеми використання, або, краще, застосування інтерактивної технології, в організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів.

Відповідно до специфіки професії педагога (вчителя школи I ступеня), спеціальні уміння і навички організації навчання школярів за інтерактивною технологією стають особистісною цінністю, конкретною метою, яка спонукає вчителя до усвідомленої, мотивованої поведінки і, відповідно, до дій.

Достатня сформованість складових компонентів досліджуваної готовності та їх цілісна єдність – показник необхідного рівня готовності молодого вчителя до застосування інтерактивної технології в початковій школі.

Визначення рівнів готовності студентів до застосування інтерактивної технології в початковій школі на основі розробки відповідних критеріїв їх оцінювання зумовлюється необхідністю забезпечення дієвої системи підготовки майбутніх вчителів початкових класів. Визначені нами знання та вміння, необхідні студенту – майбутньому вчителю початкових класів у навчально-виховному процесі, ми взяли як критерії когнітивного та операційного компонентів розглянутої нами готовності. Основними критеріями ми визначили: мотиваційний, теоретичний та практичний, кожен з яких визначається наступними показниками.

Мотиваційний критерій:

а) наявність позитивного ставлення досліджуваного до необхідності спеціальної інтерактивної організації навчально-пізнавальної діяльності;

б) спрямованість на розв'язання суперечностей педагогічного процесу через доцільну організацію навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів, їхня звичка працювати за інтерактивним принципом.

Теоретичний критерій:

а) знання умов проведення занять за інтерактивною технологією;

б) знання можливих варіантів взаємодії вчителя та учнів, його керівну роль у процесі інтерактивного заняття;

в) знання особливостей взаємодії учнів у процесі проведення навчання за інтерактивною технологією;

г) знання сутності індивідуальної, групової роботи, роботи в парі, трійці;

д) знання сутності роботи в дискусії;

є) знання особливостей проведення фронтальної інтерактивної роботи;

ж) знання психологічних особливостей молодшого школяра;

з) знання особистісних особливостей кожного учня, який навчається у даного вчителя;

и) знання сутності та варіантів застосування інтерактивних вправ відповідно до предмета, теми та умов проведення (урок у класі, екскурсія на природу тощо).

Практичний критерій:

а) уміння організовувати навчання молодших школярів за інтерактивною технологією;

б) уміння використовувати в організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів індивідуальну, групову форми навчання; роботу в парах і трійках;

в) уміння використовувати в організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів роботу в дискусії;

г) уміння використовувати в організації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів фронтальну інтерактивну роботу;

д) володіння методикою застосування в навчальному процесі початкової школи інтерактивної технології;

е) уміння застосовувати інтерактивне навчання молодших школярів в умовах масової школи.

Для отримання даних щодо мотиваційного та когнітивного компонентів готовності використовувалися методи: анкетування вчителів, учнів, студентів; порівняльний аналіз уроків, проведених за інтерактивною технологією та за звичайною методикою; аналіз конспектів і протоколів уроків, проведених у період практики «Пробні уроки» безпосередньо перед читанням спецкурсу та після проходження державної педагогічної практики.

Відповідно до операційного компонента готовності ми отримали дані, які отримали в результаті: спостереження за діяльністю студентів під час навчальних занять та проведення ними уроків у школі, опитування вчителів, методистів, які працювали зі студентами під час проходження ними педагогічної практики.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури, зокрема дисертаційних досліджень, особистих спостережень, було виділено специфічну складову організації інноваційного через інтерактивну технологію навчання молодших школярів, що лягла в основу показників, за якими проводилася оцінка операційного компонента готовності під час аналізу діяльності студентів до та після вивчення курсу основної методики та спецкурсу. Виділення складової базувалося на розумінні педагогічного процесу як об'єкта педагогічної діяльності, в якому як предмет управлінської діяльності вчителя виступає навчально-пізнавальна діяльність школярів. Враховувався також той факт, що організація діяльності учнів повинна спиратися на сучасну концепцію теорії навчально-пізнавальної діяльності (особистісно орієнтоване навчання, діяльнісний підхід, розвиток учнів, теорія поетапного формування розумових дій, індивідуальна, групова, колективна форма навчання тощо).

Основні складові організації інноваційного навчання через застосування інтерактивної технології молодших школярів:

1. Чітка, послідовна та динамічна організація діяльності учнів.

2. Урахування характеру навчально-пізнавальної діяльності учнів під час підготовки дидактичних матеріалів.

3. Вибір адекватних інтерактивних вправ для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до етапу навчання.

4. Творче застосування інтерактивних вправ на різних типах уроків, нестандартних уроках і уроках-екскурсіях.

5. Обговорення теми та очікуваних результатів (цільових завдань) у учнівській аудиторії.

6. Організація структурних компонентів уроку, спроектованого за інтерактивною технологією.

7. Організація фронтальних інтерактивних вправ.

8. Організація групових інтерактивних вправ.

9. Організація та ефективність проведення дискусії.

10. Організація та ефективність проведення інтерактивної дидактичної гри.

11. Активність учнів у проведених інтерактивних вправах: а) робота в групі за ролями, б) організація зворотного зв'язку (сигнальна картка), в) різний ступінь доказовості міркувань.

12. Активність вчителя на інтерактивному уроці (дати установку, спрямувати роботу, дати можливість вислухати всіх бажаючих, скоротити виступи тощо).

13. Участь учнів у перевірці та оцінці знань: – самоконтроль і самооцінка, – взаємоконтроль і взаємооцінка.

14. Організація рефлексії щодо очікуваних результатів.

15. Раціональне використання часу уроку для організації інтерактивних вправ.

На основі виділеної складової аналізувалися плани-конспекти уроків студентів

контрольної та експериментальної групи відповідно до правильності проектування і проведення уроків за інтерактивною технологією, підбору інтерактивних вправ, постановки проблемних питань після проведених занять за методикою та вивчення спецкурсу. Контроль і аналіз здійснювалися на практиці пробних уроків, а також у період безперервної дипломної практики. Матеріали з вищенаведеного переліку були доведені до відома студентів для здійснення самоаналізу і взаємоаналізу в період експериментального навчання і в період проходження практики.

Отже, переконані, що в сучасних умовах підготовка майбутнього вчителя повинна забезпечувати формування у нього стійкої професійно-педагогічної спрямованості, інтересу до професії педагога, орієнтувати на досягнення високих результатів у самостійній роботі, на прояв творчості та ініціативи. Професійна готовність студентів повинна бути усвідомленою і цілеспрямованою, спрямованою на підвищення їхнього суб'єктивного компонента.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Науково-теоретичний аналіз проблеми професійної педагогічної діяльності вчителя дозволив встановити взаємозв'язок процесу підготовки і стану готовності до діяльності. Підготовка студентів виступає засобом формування готовності до професійної діяльності, готовність є результатом і показником якості підготовки, яка реалізується і перевіряється в діяльності виконання практичних завдань (педагогічна практика, професійна діяльність); діяльність виступає метою підготовки і водночас виконує функцію її регуляції та корекції. Підвищення якості підготовки майбутніх учителів початкових класів, формування готовності до застосування інтерактивної технології в навчальному процесі залежить, у нашому випадку, від перебудови існуючих способів і форм організації навчально-виховного процесу у вищій педагогічній школі, тобто від удосконалення професійно-педагогічної підготовки студентів. Останнє передбачає перехід від принципів екстенсивної організації професійної освіти до інтенсифікації через інновації, у нашому випадку, через інтерактивну технологію.

У подальших дослідженнях передбачаємо дослідити засвоєння майбутніми вчителями початкової школи технології інтеграції дисциплін початкової школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бех, І. Д. Виховання особистості : У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід : науково-практичні засади / І. Д. Бех К. : Либідь. 2003. 344 с.
2. Державна національна програма «Освіта»: Україна XXI століття. К. : Райдуга, 1994. 62 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text
4. Закон України «Про повну загальну середню освіту» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
5. Зязюн І. А. Освіта і вчитель в українському державотворенні // Освіта України. 1998. 16 грудня. №51. С. 6.
6. Луговий, В. І. Вища школа : науково-практичне видання / В. І. Луговий; Міністерство освіти і науки України. К. : Знання України, 2010. С. 15–24.
7. Овчинникова М. В. Особистісний підхід як методологічна основа дослідження особистісно орієнтованої підготовки майбутніх вчителів математики до науково-дослідницької діяльності / М. В. Овчинникова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 2012. Вип. 37(2). С. 264–272.
8. Указ Президента України від 17.04.2002 №347/2002 «Про Національну доктрину розвитку освіти» / Освіта в Україні.Нормативна база (3-є вид., змін. та доп.) /Пашутинський С. К. : КНТ, 2007. С. 236–252. (520 с.)
9. Яким має бути вчитель Нової української школи URL: https://osvita-mykolaivka.rada.today/yakym-maye-buty-vchytel-novoyi-ukrayinskoyi-shkoly
10. Kobernyk O., Kolomiiets N., Komar O., Roienko L., Baidiuk L. Project Method Efficiency for the Teachers' Professional Activities Journal of Curriculum and Teaching , 2022, 11(1), С. 73–86.

REFERENCES

1. Bekh, I. D. (2003). *Vykhovannia osobystosti.* [Personality education]. Kyiv.
2. *Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita»: Ukraina XXI stolittia.* (1994). [State national program «Education»: Ukraine of the 21st century]. Kyiv.
3. *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu»*. [Law of Ukraine «On Higher Education»]. Kyiv.
4. *Zakon Ukrainy «Pro povnu zahalnu seredniu osvitu».* [Law of Ukraine «On comprehensive general secondary education»]. Kyiv.
5. Ziaziun, I. A. (1998). *Osvita i vchytel v ukrainskomu derzhavotvorenni.* [Education and the teacher in Ukrainian state-building]. Kyiv.
6. Luhovyi, V. I. (2020). *Vyshcha shkola*. [Higher school]. Kyiv.
7. Ovchynnykova, M. V. (2012). *Osobystisnyi pidkhid yak metodolohichna osnova doslidzhennia osobystisno oriientovanoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv matematyky do naukovo-doslidnytskoi diialnosti*. [Personal approach as the methodological basis of the study of personally oriented training of future mathematics teachers for research activities]. Kyiv.
8. *Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002 №347/2002 «Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity».* (2002). [Decree of the President of Ukraine dated April 17, 2002 No. 347/2002 «On the National Doctrine of Education Development]. Kyiv.

9. *Yakym maie buty vchytel Novoi ukrainskoi shkoly.* [What a New Ukrainian School teacher should be].
10. Kobernyk, O., Kolomiiets, N., Komar, O., Roienko, L., Baidiuk, L. (2022). *Project Method Efficiency for the Teachers' Professional Activities Journal of Curriculum and Teaching.* [Project Method Efficiency for the Teachers' Professional Activities Journal of Curriculum and Teaching].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОМАР Ольга Анатоліївна − доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: готовність майбутніх учителів початкової школи застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOMAR Olga Anatoliivna − Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Professional Methods and Innovative Technologies at the Elementary School of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychyna.

Circle of scientific interests: readiness of future primary school teachers to apply innovative technologies in their professional activities.

Стаття надійшла до редакції 16 серпня 2024 р.

УДК 37.09
DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2024.09.024

РАДУЛ Ольга Сергіївна –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID iD: https://orcid.org/ 0000-0003-0627-1541
e-mail: olga.s.radul@gmail.com

ТКАЧЕНКО Ольга Михайлівна –
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID iD: https://orcid.org/ 0000-0002-6413-4839
e-mail: otkachenko23@ukr.net

ПРИБОРА Тетяна Олександрівна –
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID iD: https://orcid.org/ 0000-0002-3508-3382
e-mail: pryborat@gmail.com

ЗМІСТ ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РАДУЛ Ольга Сергіївна, ТКАЧЕНКО Ольга Михайлівна, ПРИБОРА Тетяна Олександрівна. **ЗМІСТ ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

У статті автори аналізують зміст виховання дітей дошкільного віку в різних країнах сучасного світу. Показано, що загальні підходи до формування змісту на міжнародному рівні сформовано з 70-х років XX століття: гуманізм, творчий розвиток особи, організація предметного педагогічного середовища. Спільною є мета дошкільного виховання: всебічний розвиток дитини, основні завдання – це залучення дитини до різних видів діяльності, до життя колективу, групи, формування прагнення до знань та ін. У країнах сучасного світу не існує єдиного підходу до визначення змісту освіти. Зміст виховання може визначатися Програмами Міністерства освіти, або ж на регіональному рівні, або окремим закладом дошкільної освіти.

Ключові слова*: виховання, заклади дошкільної освіти, діти дошкільного віку, зміст виховання, програми, порівняння.*

 © Радул О. С., Ткаченко О. М., Прибора Т. О., 2024